

een muur des afscheids zijn tusschen Israel en de volken. Maar met de nieuwe beoelening werd de kerk internationaal: ook al moest zij altijd door een scherpe grenslijn van de wereld gescheiden blijven, toch vielen kerk en natie, kerk en maatschappij, kerk en staat voortaan niet meer samen. En vanzelf moest dan nu de vraag worden, ook met toepassing op de wetenschap, hoe nu de betrekking zijn zou tusschen die onderscheidene levenskringen: enerzijds de kerk met al het tot haar behorende, en anderzijds het nationale, het maatschappelijke, het staatkundige, het op een gebied van kunst of wetenschap verworven, enz.

Vier oplossingen zijn hier mogelijk, vooral in de 16e eeuw scherp tegenover elkander staande. Rome was er toen reeds sedert lang op uit geweest, al dat buitenkerkelijke zooveel mogelijk op kerkelijk gebied over te plaatsen, onder kerkelijke leiding en hoogheden. Het Humanisme wilde daarentegen juist het buitenkerkelijke en ten slotte zelfs het anti-kerkelijke oppermachtig doen heerschen. De Dooperschen, in strenge afzondering heil zoekende, stelden als regel, ook op het gebied des geestes, om al wat hun toescheen slechts uit de wereld te zijn ook aan de wereld over te trekken en in eigen kring zich geheel terug te trekken. En tegenover dat alles werd door de Gereformeerden aan de menselijke wetenschap een eigen levenskring en een eigen grondgebied toegekend; en dan zulk een kring en gebied, dat de tweeërlei openbaring tot haar recht komt, en dat deze gebruikt wordt bij het dubbele licht van de algemeene en bijzondere genade.

Op dat standpunt is, ook met name hier te lande, door onze kerken altijd noodig geacht, dat de vereischte wetenschappelijke opleiding van Dienaren des Woords aan de Universiteit zou geschieden. Niet slechts na de stichting van de Leidse hogeschool, en met het oog op de nu eenmaal bestaande toestanden. Maar ook reeds in de eerste Synode, die in Holland gehouden is (1574), toen de classis van Walcheren uitsprak, dat de kerken zich tot de Overheid moesten wenden, opdat er ten spoedigste een gelegenheid kwam voor wetenschappelijke opleiding, en dan een Akademië met hoogleraren van al de Faculteiten. Zoodra een dergelijke stichting ook maar even mogelijk scheen, werd er aan aanstands naar gestreefd, zelfs al waren de omstandigheden zoo ongunstig als nog in het voorjaar van 1574 het geval was. En nu moge waar zijn, dat men destijds, en ook later nog, zich niet in alle opzichten rekenschap gaf van de principieele redenen voor zulk een gedrag; aan den anderen kant toonen toch de acta zelve van onze oude kerkelijke vergaderingen, dat men nooit gedachteloos overging tot beslissingen, die van eenig gewicht waren, en dan liever van tevoren advies inwon, ook al moest daarvoor naar Geneve of naar Heidelberg geschreven worden.

Indertijd volgt uit den eigen aard der wetenschap, dat de Theologie, waarin aanstaande Dienaren des Woords te studeren hebben, aan de Universiteit behoort, en niet aan een kweekschool, waar zij losgemaakt is van de overige wetenschappen, waar zij dus van deze niet genoegzaam partij kan trekken noch wederkerig haar licht daarop kan doen schijnen, en waar dus feitelijk de wetenschap in tweeën gedeeld wordt, met overlating van al wat geen Theologie is aan de wereld.

In beginsel is dat een miskenning van Gods algemeene openbaring; een ongebruikt laten van zijn arbeidsveld; een beperken van het arbeidsveld, dat God den mensch gegeven heeft; een afzien van de taak en de roeping, die den mensch gesteld is, om op ieder gebied Gode de eere te geven, die Hem toekomt. En in de praktijk moet het, vroeg of laat, wel leiden tot een tweespalt van geloof en wetenschap, waarbij dan ten slotte in de wetenschap het ongelof tot erkenning en tot heerschappij komt.

Deze slotom wordt slechts bevestigd, als we ook nog letten op het eigenaardige van de Theologische wetenschap.

Wat toch is het voorwerp van de Theologie? Om nu niet te spreken van de moderne nomenclatuur, waarbij alle Theologie wegvallt en slechts godsdienstwetenschap overblijft, is er tweeërlei opvatting, die bepaald wordt door de beschouwing van de Heilige Schrift.

haar slechts ten deele of in zekere mate voor Gods Woord erkent, kan natuurlijk geen vastigheid daarin vinden; en vanzelf wordt het voorwerp der Theologie dan daarbuiten gezocht, in hetgeen de kerk of de gemeente van God gelooft. Uit den aard der zaak is de Theologie dan niet anders dan de dochter der kerk, zonder haar niet bestaande, en enkel om haren wil te beoefenen. En daaruit volgt dan weer, dat het de kerk is, die voor de beoefening te zorgen heeft, aan een eigen kerkelijke inrichting. Dat degenen, die zoo denken, toch nog vaak de Theologie aan de Universiteit willen houden, ligt hoofdzakelijk hieraan, dat zij van de kerk zooveel mogelijk onafhankelijk willen blijven, en dat zij eigenlijks in beginsel de Theologie reeds hebben prijsgegeven voor de godsdienstwetenschap. Maar op de lijn hunner gedachten ligt de kerkelijke kweekschool, waarheen dan ook door hunne consequente woordvoerders alle Theologie verwezen wordt.

Daarentegen, wanneer de Heilige Schrift als Gods Woord erkend wordt, dan is zij ook het beginsel der godgeleerdheid, en dan ligt in dat Woord, voorwerpel, de kennis Gods. Dan is, niet de inhoud van het menschen geloof, maar die openbaarde kennis het voorwerp der Theologie. En dan bestaat deze, niet slechts uit en door en voor de kerk, maar op zichzelf, als onderdeel van de menselijke wetenschap in het algemeen. Maar dan mag zij daarvan ook niet worden afgescheiden. Wordt zij aan een kweekschool afgezonderd, dan verliest zij lichtelijk haar verband met de andere wetenschappen, en wordt zij beoefend, enkel als middel om aanstaande Dienaren des Woords over de waarneming van hun ambt te onderrichten; waarbij zij dan ten slotte afstand doet van haar karakter als wetenschap van de kennis Gods met zijn Woord. En ter anderzijds is de Universiteit zonder haar incompleet; en vervalt zij vanzelf tot een van Gods Woord losgemaakte en daaraan vijandige studie.

Vraagt men nu soms ten slotte, of het een en het ander niet zou kunnen vereenigd worden: een kerkelijke kweekschool voor de Theologie, en een Universiteit voor de andere wetenschappen, samenverbonden tot één geheel; dan kan het antwoord slechts zijn, dat een dergelijk gebouw architectonisch een onding zijn zou: de kunstmatige aansluiting van een lichaam uit twee stukken, die beide eerst vermist zijn. Een Universiteit is nu eenmaal een stichting, waarin alle deelen organisch samenhangen, en waarin voor alle werkzaamheid eenheid van beginsel en me-

thode en regeling noodig is; gelijk dan ook bij de Overheidscholen zulke eenheid aanwezig is, zij het ook naar de eischen des ongelooft. En ook praktisch zonden de moeilijkheden onoverkomelijk worden, wanneer Faculteiten moesten samenwerken, alsof zij den geheel waren, terwijl zij toch onder tweeërlei bestuurshoogheid geplaatst waren. Een kerkelijk verband voor de Theologische Faculteit is natuurlijk een geheel andere zaak. Dat is gewenscht, en zelfs noodig. Maar daarover uit te weiden, zou hier thans niet aan de orde zijn.

Voor het tegenwoordig onderzoek is de grens bepaald door de vraag, die gesteld werd. En op de vraag, waar de opleiding van aanstaande Dienaren des Woords geschieden moet, naar den eisch der Theologische wetenschap, volgt dan nu als antwoord: Om den aard der Theologie, en als wetenschap, en als Theologische wetenschap, niet aan een kweekschool, maar aan een Universiteit.

Aan het debat, dat op deze inleiding volgde, werd deelgenomen door Prof. H. de Cock, Dr. G. van Goor, Prof. A. H. de Hartog en Prof. A. Kuyper.

Prof. De Cock betuigde instemming met het gehoorde hetoog, maar meende toch, dat de kwestie te veel uitsluitend in het afgetrokken beschouwd was. Hij oordeelde, dat de Kerk, die niet de dochter, maar veeleer de moeder was van de Theologische wetenschap, zorgen moest voor de opleiding van hare aanstaande Dienaren des Woords, en dit niet aan een buiten haar staande Vereeniging mocht opdragen of overlaten. Indien het door de Kerk zelf aan een Universiteit kon gedaan worden, des te beter. Maar in ieder geval moest de opleiding van de Kerk uitgaan, hetgeen, naar hij meende te kunnen aantoonen, ook als beginsel gesteld was door onze oude Gereformeerde Synoden.

Prof. Rutgers antwoordde, dat alle deze dingen door Prof. De Cock slechts gesteld werden, zonder eenig bewijs; ja, zelfs zonder dat ook maar eenigszins de onjuistheid was aangetoond van de redenen, die hij in zijne inleiding ten behoeve van het tegendeel aangevoerd had. Van den geachten opponent werd dus nader betoog vereischt; temeer omdat hij verklaard had, principieel met de inleiding in te stemmen.

Dr. Van Goor, die het met den inleider geheel eens was, wenschte te doen uitkomen, dat uit dit betoog nu niet volgde, dat er aan de Universiteit niet een kerkelijke kweekschool voor de praktische voorbereiding tot de bediening des Woords zou mogen of moeten verbonden worden, 'tgeen misschien door sommigen zou kunnen gedacht worden. Op zijn desbetreffende vraag verklaarde Prof. Rutgers, dat zijn betoog, als handelende over de Theologische opleiding, dus vanzelf niet van toepassing was op zulk een praktische kweekschool, die integendeel zeer gewenscht was.

Aan Prof. De Hartog, die een nadere, in bijzonderheden afvallende, aanwijzing wenschte van het verband tusschen de Theologie en de andere wetenschappen, antwoordde de inleider, dat zulk een aanwijzing, hoe belangrijk ook op zichzelf, toch niet ter zake dook voor de quaestie, die het hier inzonderheid gold, en dus juist van de hoofdzake zou afleiden.

Prof. Kuyper vroeg, in aansluiting aan hetgeen des morgens, bij de bespreking van een kerkelijk verband voor de Theologische Faculteit, door Prof. De Cock gezegd en aan hem geantwoord was, of deze thans wilde aantoonen 'tgeen hij straks gesteld had, n.l. dat onze oude Gereformeerde Synoden principieele voorstanders geweest waren van wetenschappelijke opleiding van aanstaande Dienaren door de Kerk zelf.

Prof. De Cock voldeed hieraan, door zich te beroepen op eenige bepalingen uit de Wezelsche artikelen van 1568, de Middelburgsche acta van 1581 en de Dordtsche Postacta van 1619.

Dr. Kuyper antwoordde, dat zelfs uit alle deze bepalingen juist het tegendeel volgde. De Wezelsche voorstellen hadden enkel betrekking op een tijdelijke voorziening in den nood van vervolgde en verstoorde kerken, en zijn later, bij veranderde toestanden, dan ook nooit weer ter sprake gekomen. En zoowel in Middelburg als in Dordrecht wilde men, blijkens de zeer duidelijke besluiten zelve, wel een kerkelijk verband voor de Theologische Faculteit en waarborgen tegen afwijking van de Universiteit, maar volstrekt niet een ter hand nemen van wetenschappelijk onderwijs door de kerken zelve, 'tgeen integendeel juist door die bepalingen werd uitgesloten.

Om de zaak zelve nog wat duidelijker te maken, vergeleek Prof. Kuyper de wetenschap bij een boom, met vijf Faculteiten als takken. Nu is de vraag niet, of het leven en de groei van dien boom ook iets van buiten noodig heeft, zonnenschijn en regen en van elders aangebrachte voedende stoffen; maar: waar is de plaats van dien boom? In de kerk of daar buiten? En dan kan het antwoord slechts zijn: die boom staat en wortelt in het natuurlijke leven, en kan op den kerkelijken bodem niet teren. Alleen in tijd van nood kan de kerk zich met een kweekschool helpen; maar die noodhulp moet verdwijnen, zoodra weer bruikbare universitaire opleiding ten dienste staat. Natuurlijk moet de kerk op de Universiteiten toezicht houden, niet alleen op de personen van hen, die onderwijs geven, maar ook op den geest van het onderwijs, voorzoo veel de religie aangaat. En zij heeft altijd keuring uit te oefenen op degenen, die voor de bediening des Woords worden opgeleid, door eigen onderzoek en zoo mogelijk ook door kerkelijk verband met de Theologische Faculteit. Maar voorts kan de Universiteit zelve niet onder leiding of beheer van de kerk staan, en het wetenschappelijk onderwijs niet door haar geregeld worden. Voor het overige geeft ook een kerkelijke kweekschool geen afdoende waarborg; gelijk b.v. bij de kweekschool onder leiding van Da. Spurgeon nog onlangs gebleken is; wier leerlingen, toen het tot een crisis kwam, bijna alle zijn afgeweken.

De bijeenkomst liep nu ten einde en werd door den voorzitter gesloten met een woord van dank aan de sprekers en hoorders. Prof. De Savornin Lohman dankt uit naam der vergadering den voorzitter (Prof. Fabius) voor zijne leiding en uitnemend openingswoord.

Nu ging men van 'Musis Sacram' naar het nabij gelegen Hotel 'Ponsen', waar de gemeenschappelijke maaltijd zou gehouden worden. Het getal aanziendens overtoof dat van vorige jaren. Niet minder dan 120 personen zaten aan den broederlijken disch, waar vreugde en hartelijke stemming heerste. Het was een schoon beeld van den belangrijken dag; een aangename ontspanning na de vermoeienis, die een vergadering, als die gehouden was, medebrengt.

Menige dronk werd ingesteld en gaf blijk van de blijde stemming, die de aanziendens

bezielde. Te half acht ure scheide men. Dank verdient de regeringscommissie, voor hare uitnemende voorzorg en bestier. Niet het minst de secretaria, de heer Hermgren, die zich zooveel moeite en drukte heeft getroost. En voorts de vele broeders in Dordrecht, die den broeders van buiten de stad zoo gulle gastvrijheid hebben bewezen.

Officiële berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Vergadering van de classis Franeker op 13 en 14 Juni 1889.

1ste Dag.

Praeses Ds. Prins, scriba Ds. Wijminga.

Aanwezig 16 kerken.

De classis besluit, dat indien er voor het vervolg nog mochten gevonden worden, die examen voor oefenaar wenschen te doen, dezen nog wel, maar zeer strengelijk te examineren, zonder zich als classis eenigszins te verbinden, van hunne diensten gebruik te zullen maken.

De Deputaten voor de propagatieering der reformatie door traktaatverspreiding worden gecontinueerd.

De punten, aangegeven in Art. 41 worden behandeld en naar aanleiding daarvan inlichtingen en adviezen gegeven.

Besloten wordt, dat huwelijksbevestigingen ook op werkdagen kunnen plaatshebben, mits niet dan na een korte predikatie in eene samenkomst der gemeente.

Wat met betrekking tot de feestdagen, de kerken zich zullen houden aan de Dordtsche kerkenorde en dus de onderhouding van den Goeden Vrijdag wegwilt.

2de Dag.

Praeses Ds. Coeverden Adriani, scriba Ds. Wijminga.

De Eerw. heer J. Hania Pen., doctorandus in de heilige godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit, wordt gekamincerd en tot de bediening des Woords in de Ned. Geref. kerken toegelaten.

Aan de kerken van Paam c. a. met Gaast e. a., wordt toegestaan, dat zij voorloopig gecombineerd worden, om een dienaar des Woords te kunnen beroepen.

De classis besluit, dat voortaan elke kerk, die op eenige ondersteuning uit de kerken der provincie wenscht te rekenen, bij haar onderzoek om hulp een bewijs overlege van de classis, waaronder zij ressorteert; in welk stuk de classis verklaart, dat — en hoe dringende behoefte er in die kerk is, om geholpen te worden.

De heer R. G. Kamans van Franeker wordt als oefenaar, na de examinatie, toegelaten.

Namen de classis Franeker, P. J. Wijminga, actuaire.

Voor Kinderen.

Hoorders maar geen daders.

Een kleine jongen, die nu reeds groot is, kwam op zekeren dag in de kamer waar vaders boeken stonden. Hij bekeek eens de groote, zware en oude, de 'folianten', en zei eensklaps:

„Hé, vader, wat is dat voor een boek; daar staat op 'Levens der heiligen'.

„Wel," sprak vader, „daarin kan men lezen al wat er verteld wordt van de menschen die 'heiligen' heeten in de Roomsche kerk."

„O, Maar daar gelooven we niet aan," sprak de knaap, „waarom houdt u dan dat boek?"

„Lieve jongen," antwoordde vader, „zij zult later wel leeren begrijpen dat iemand boeken kan noodig hebben, al geloof hij niet wat er in staat. Maar toch is er wel iets in dat ik u wil laten hooren."

Vader sloeg toen het boek open en las:

„Men verhaalt ook van den Heiligen Antonius, dat hij eens sterk werd gedreven om te prediken tot de visschen. Hij riep en zij kwamen en hij predikte over de heilte tot den naaste. De haai en de snoek en de baars hoorden het opletend aan; althans zij veroorzaaken geen vij, totdat Antonius Amen zei. Toen echter raakte alles in beweging; de haai haptte weer naar andere visschen, de snoek deed evenzoo, elk poogde anderen te grijpen en te verslinden, net als vroeger."

„Ziet gij," zei vader, „dat is nu de fabel, maar die gij juist moogt onthouden en wel tot uw waarschuwing, als de meester op school en de leeraar in de kerk tot u spreken. Want er zijn er zooveel, die doen als de visschen bij Antonius en dat is steeds zoo geweest. Want reeds de apostel Jakobus waarschuwt ons, dat we niet alleen hoorders maar ook daders des Woords zijn moeten en ik vrees, dat er maar al te veel zijn, die de visschen waarvan ik sprak, navolgen."

EEN SCHOON ANTWOORD.

Nu een twee eeuwen geleden leefde te Parijs een zeer beroemd geneesheer, tot wien men van oost en west kwam om geholpen te worden. Zoo gaat het meer, jammer maar dat de menschen zich vrij wat minder hansten om te gaan tot den grooten Medicijnmeester, dien toch allen noodig hebben en die ook altijd gereed staat om te helpen wie tot Hem komen.

De beroemde geneesheer dan, van wien ik sprak, werd eens geroepen bij een eersten minister des konings. Zulke ministers zijn altijd groote heeren, maar in dien tijd waren zij soms al zeer machtig en zetten zelfs den koning geheel naar hun hand.

Ook zulk een man kan echter ziek worden. Zoo ging 't ook dezen. Daarom had hij den dokter geroepen. Deze kwam, de minister vertelde wat hem scheelde en voegde er bij:

„En nu, mijnheer, hoop ik dat ge mij gauw beter maakt. En als 't kan zonder mij veel te kwellen. Gij moet niet denken dat ge hier een van de arme drommels uit het stadskienhuis voor hebt."

„Met uw verlof," antwoordde de dokter, „elk van die arme drommels behandel ik altijd net zoo als een eersten minister."

AAN VRAGERS.

Aan eenige lezers.

Uw klacht, lieve vrienden, is zeer begrijpelijk. Gij wilt weten welke kaart van het Heilige Land de beste is, omdat ze alle verschillen en zegt gij, dat kan toch niet wezen.

Nu moet ge echter op enkele dingen letten. Vooreerst niet Palestina bedocht gij? In den tijd der aartsvaders had het land nog lang niet zooveel steden en dorpen als vroeger. Onder Jozua strekte Kanaän zich uit van den boven-Jordaan tot Berseba, maar het Zuid-Westen b.v. behoorde er niet toe; evenmin het uiterste

Noorden. Vijf eeuwen later was er een tijd dat Israëls grenzen reikten ver over Damascus tot aan den Phrath en 't zels heerschte aan de Roode Zee, Kort na de Babylonische ballingschap kon eigenlijks slechts een gewest, Judea of Juda, Israëlietisch gebied heeten. Tijdens onze Heer op aarde wandelde, woonde midden in 't land een vreemd volk, de Samaritanen.

Nu begrijpt ieder dat het een groot onderscheid maakt uit welken tijd de kaart een voorstelling geeft. De grenzen onder Jozua en die onder Salomo verschillen geheel. Daarbij komt dat een kaart die 't land b. v. omstreelt 1300 vóór Christus voorstelt, een verdeling zal bevatten van 12 stammen. Een kaart uit den Romeinischen tijd bevat 4 of meer gewesten en landschappen. Voorts zal b. v. een kaart van Palestina onder David de stad Jericho niet aanwijken, die toen woest lag en evenmin Kapernaüm, Tiberias en Cesarea Philippi, die nog niet gesticht waren.

Eindelijk dient niet te vergeten, dat vele plaatsen in de Schrift genoemd thans geheel verdwenen en onvindbaar zijn. Jeruzalem, Hebron, Joppe liggen nog altijd waar ze steeds gelegen hebben, maar van vele andere plaatsen weet men de ligging volstrekt niet of niet met zekerheid aan te wijzen. Men gaat dan aan 't gissen en natuurlijk dan neemt de een het zus, de ander zoo.

De vrienden zullen dus begrijpen, dat het zeer duidelijk is, waarom kaarten van Palestina zoo verschillen en ook waarom zoo moeilijk de beste is aan te geven. Goede bestaan er echter genoeg, b. v. van Van der Velde, Van Senden, Mulder, Bakkes e. a.

HOOGENBEEK.

Gereformeerde Gezindheid.

Ned. Geref. Kerken.

ZEBAL: Nederhoft den Berg, J. J. Westerboek van Eerten te Mijdracht, W. Ringnald te Harmelen, G. Van Goor te Bunschoten, G. W. Akkerhuis te Anna Paulowna, J. R. Dijkstra te Sliedrecht, en K. Werner te Middelburg.

DRITALEN: Wommels en Hildard, P. N. Kruiswijk en O. De Roos, candidaten in de Theol. aan de V. U. en C. L. D. Van Coeverden Adriani te Harlingen, — Groningen, W. Mulder te Harderwijk, G. Ringnald te Utrecht, en J. J. Westerboek van Eerten B. J. te Mijdracht, — Massilia, P. Biesterveld, Chr. Ger. pred. te Gorinchem, E. Hanna te Bemmelen en J. J. Impa, Chr. Ger. pred. te Allen aan den Rijn.

TWETAL: Meppel, G. Van Goor te Bunschoten, en W. Ringnald te Harmelen.

BEDANKT: Zeevenhoof, M. L. Wijnga Theol. cand. aan de V. U. — Meppel, W. Ringnald te Harmelen. — Werkendam, Van Loon, thans in Amerika, vroeger Chr. Ger. pred. te Sliedrecht. — Wommels en Hildard, O. De Roos, cand. in de Theologie aan de V. U. — Koudekerk-Haterwoude, J. C. Van Schelleven te Dieren. — Kapelle aan de IJssel, P. Kruiswijk, cand. in de Theologie aan de V. U.

AANBODEN: Venendaal E. J. De Groot, Theol. cand. aan de V. U. — Dokkum, H. H. Woudstra, Theol. cand. aan de V. U. — Zaanstg, W. A. Vrolijk, Theol. cand. aan de V. U. — Wijkkel, K. Stelma te Lelouwer, — Goggeveen, P. N. Kruiswijk, Theol. cand. aan de V. U.

BEDANKT: Kapelle aan de IJssel, P. N. Kruiswijk, cand. aan de V. U. — Anjuni, J. W. Draijer, Chr. Ger. pred. te Oudega, — Waarder, W. Ringnald, G. te Harmelen, — Parmerend, P. Drost te Leeuwarden. — Wilnis (de maal) en Rauwerk, E. J. De Groot, cand. in de Theologie aan de V. U.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

BEDANKT: Genemuiden, W. Kaptein te Werkum.

BEDANKT: Wolgast, J. Robert te De Lier. — Lintum, J. Schoenmakers te Veldhuizen.

Synodale Genootschapskerk.

ZEBAL: Dijk, H. L. P. Faure te Breda, H. H. Barger te Vlaardingen, A. Ten Kate te Haddijk, B. Ten Kate te Aalten, A. Wartens te Amersfoort en H. Willeboer te Oudewater.

BEDANKT VOOR TOEGEZONDEN VAN BEDOFT: Leema, H. J. André Douwes te Dwingelo.

BEDANKT: Morra en Looisens, G. Ter Spill, te Averecht.

BEDANKT: Venendaal, I. G. Deiking te Jaarsveld, — Venendaal, I. G. Deiking te Jaarsveld, — Babilonius, — en Hill, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Klerksche P. Bokma, cand. te Utrecht. — Zaanstg, D. J. M. Wostenhoof te Geert, — Elkurg, Zetten en Andelst, J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Heerjansdam, A. Jellema te IJssgehuizen e. a. — Wijk, E. J. Homoet te Ophuisen. — Schoonhoven en Schoonrevoerd, J. Van den Bergen te Gelselaar. — Oud-Bierland (de vach), C. Hartwigsen te Nieuwpoort. — Hardingevel, H. Visscher te Nunspeet. — Vreeland, C. R. Van Lelyveld cand. te Utrecht. — Krommestein, P. A. Riedel te Oudorp. — Veen, J. H. Geelschap te Kampen. — Nunspeet, H. Feijkes te Hoogeveen. — Geesteren, L. A. P. Creutzberg te Beekbergen. — De Bilt, J. Felix te Utrecht.

AANBODEN: Oudemirum en Sandel, A. Jellema te IJssgehuizen, en P. J. J. Leuwarden, R. H. Drijber te Breda. — Ravenswaide, C. J. De Hoog te Lelbelle. — Oud-Vosmeer, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Zeeijp, D. E. J. Hughes, cand. te De Steeg. — Herveld H. Loen te Gripskerke.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruiningen. — Berkenwoude, A. J. Meerburg Snarenberg te Heu men. — 's Gravenpolder, Wiedrecht en Op. en Neder Andel, B. A. Landerot te Oosterwolde. — Garward en Oosttrum, J. C. De Hoog te Lelbelle. — Su hiniem, W. Wissig te Nicker. — Katwijk aan Zee, J. Enderle te Scharnegoutum. — Rump, C. Van Koersveld, C. E. te Oosterhout. — Lintum, G. De Boer te Ermelo. — Oud-Bierland en Montfoort, S. Dijkstra te Hilversum. — Stad aan 't Haringvliet, T. Ringeling te Krumpen aan de Lek. — Gastmeester en Nijlandum, J. C. Schrijver te Sloten. — Ome, J. J. C. Van Toorenbergen te Putten. — Hoornster zwaa, c. a. H. Rutgers te Jellum. — Middelburg, J. W. Kautmann te Dinkapelo.

BEDANKT: Marken, J. Bolkestein te Ter Aar. — Leerdorp, Ph. J. Hoedemaker te Nijland. — De Meern, H. B. te Doornspijk. — 's Gravenpolder en Kantendijk, C. R. Van Lelyveld, cand. te Utrecht. — Zoetendaal, Babilonius, — en Hill, Gleson Oudkerk en Peursma, W. B. H. Van Linschoten, cand. te Middelburg. — Minnertsma, R. Welinga te Kruining